LIETUVOS RANKINIO TEISĖJŲ ASOCIACIJA

LITHUANIAN HANDBALL REFEREES ASSOCIATION

METODINIAI PATARIMAI RANKINIO TEISĖJAMS

Šiuose patarimuose rankinio teisėjams išsamiai aiškinama kaip jiems pasirinkti vietą aikštėje, kaip joje judėti, kokiais gestais ir švilpuko garsais duoti ženklą bei pateikiami įvairūs teisėjavimo niuansai, kuriuos privalo žinoti kiekvienas teisėjas.

I. VIETA AIKŠTĖJE, JUDĖJIMAS

1. Žaidimo aikštėje nėra tokių idealių vietų, iš kurių teisėjui būtų matyti viskas, todėl jis privalo nuolat judėti, ieškoti geriausios vietos įvykiams stebėti. Patariama aikštės teisėjui būti tarp kraštinio ir vidurinio atsitraukusiojo žaidėjo.

2. Teisėjas neturi bėgioti paskui kamuolį, tačiau neturi ir vaikščioti po aikštę be tikslo. Ne vienas aikštės teisėjas, peržengęs vidurio liniją, sustoja arba juda pagal ją išilgai, todėl dažnai atsiduria už įžaidėjo nugaros. Jeigu tada puolančioji komanda praranda kamuolį, aikštės teisėjas ne tik blogai mato žaidėjo užstotą kamuolį, bet ir gali patekti į grįžtančių ir kontraatakuojančių žaidėjų gynybos sūkurį. Jeigu taip ir nutinka, teisėjui geriau sustoti, nesiblaškyti, kad nesutrukdytų žaidėjams ir tik tada kai pro jį persirito atakos banga, stengtis pasirinkti tokią padėtį, kad galėtų stebėti žaidėjus, o ypač metimo momentu.

3. Aikštės teisėjas turi eiti kartu su žaidimu tarsi paskutinis puolančiosios komandos žaidėjas. Tarptautinės rankinio federacijos Teisėjų ir taisyklių komisija (toliau PRC/IHF) yra patvirtinusi tokią nuostatą, kad teisėjai per žaidimo aikštę turi judėti įstrižai. Aikštės teisėjas stebi kamuolį kontroliuojančius ir dėl jo kovojančius žaidėjus. Jis turi ieškoti plyšių tarp žaidėjo su kamuoliu ir kovojančio dėl jo varžovo, kad galėtų nustatyti ar sportinė dvikova vyksta pagal taisykles.

4. Tuo pačiu metu aikštės teisėjas negali išleisti iš akių ir kitų žaidėjų, o ypač žaidžiančių prie linijos. Jis turi gestais ir mimika parodyti, kad stebi jų žaidimą ir gali fiksuoti mėginimus pažeisti taisykles. Žaidėjai turi pajusti, kad jų ketinimai kontroliuojami. Paprastai teisėjai sutelkia dėmesį tik į kamuolį bei veiksmus aplink jį ir nemato visos aikštės ir visų žaidėjų. Teisėjas turi įprasti nežiūrėti į kamuolį, kuris nėra jo zonoje.

5. Vartų teisėjas turi stebėti žaidimą prie linijos, taip pat žaidimą zonoje prie vartų, kurioje jis yra. Tuo pačiu metu teisėjas kontroliuoja ar kamuolys neišlėkė už šoninės linijos ir ar teisingai jis yra išmetamas iš už linijos į aikštę.

6. Jeigu abu teisėjai teisingai pasirenka vietą aikštėje tuomet jie gali visus žaidėjus laikyti tarsi saujoje.

7. Teisingai pasirinkus vietą ir teisėjams aktyviai reaguojant įžaidimo situacijų pasikeitimus, žaidėjai turi suprasti, kas jiems leidžiama ir kas neleidžiama.

8. Aikštės teisėjas sušvilpęs turi tuoj pat pribėgti prie tos vietos kur pažeistos taisyklės ir nedelsdamas parodyti metimo kryptį bei vietą, taip pat judesiu ir akimis pareikalauti, kad būtų įvykdyta 3 metrų taisyklė. Pribėgti prie pažeidimo vietos sunku jei teisėjas toli nuo įvykių centro. Taip pat nebus jokio efekto jei teisėjas elgsis lėtai ir neryžtingai. Kai žaidėjai jau yra savo vietose ir gali būti atliekamas laisvasis metimas ar po švilpuko kai koreguojamas metimas, ar 3 metrų atstumas, teisėjas turi staiga pasitraukti į šalį kad nesutrukdytų mesti.

9. Kiekvienas teisėjas turi savo teisėjavimo stilių, tačiau jis turi nepažeisti RSK/IHF nuostatos ir išlaikyti metodinius rėmus.

10. Vartų teisėjas turi stovėti ne per arti vartų, judėdamas jis turi pasirinkti patogią vietą iš kurios gerai matytų žaidimą prie vartų aikštelės linijos ir savo pusės zonoje. Jis turi visiškai (ne šonu) atsigręžti į aikštę būti ne per daug įsitempęs, bet ir neatsipalaidavęs. Teisėjas save kontroliuoja, kad jis visą laiką būtų už galinės linijos, o ne jokiu būdu vartų aikštelėje. Stebint metimus iš kraštų, teisėjas turi judėti taip, kad galėtų kaip galima labiau padidinti apžvalgos kampą ir žvilgnį praktikuotis kreipti iš apačios į viršų. Jam labai svarbu įvertinant tiek puolėjo, tiek gynėjo poziciją ir kontaktą, akcentuotina tai, kad šioje padėtyje reikia tiksliai įvertinti, kuris žaidėjas pirmas užėmė taisyklingą poziciją.

11. Teisėjai vietomis keičiasi tik tada kai sustabdomas žaidimas, įmetamas įvartis, skiriamas 7 metrų metimas, po minutės pertraukėlės. Negalima keistis vietomis žaidimo metu, nes teisėjams esant kiekvienam prie savo šoninės linijos kai atliekamas metimas į vartus, būtų neaišku kuris turėtų fiksuoti ar kamuolys kirto vartų liniją ar ne.

12. Jeigu kuri nors komanda vieną žaidėją dengia asmeniškai, tai aikštės teisėjas turi užimti vietą priešingoje nuo šių žaidėjų aikštės pusėje, kad galėtų stebėti ir žaidimą, ir šią porą. Tokio dengimo pradžioje aikštės teisėjas tai parodo partneriui ir keičiasi su juo vietomis taip, kad aikštės teisėjas galėtų būti ten kur reikia.

13. Kai komanda ginasi asmeniškai nuo aikštės vidurio (pavyzdžiui tuoj po pasiekto įvarčio), buvęs aikštės teisėjas neturi bėgti užsiimti vietos prie besiginančios komandos vartų. Jis negali palikti visas 6 žaidėjų poras aikštės teisėju tapusiam kolegai. Pastarasis turi atidžiai stebėti žaidėjus su kamuoliu, o kitas – kontroliuoti likusias poras. Tokiais atvejais abudu teisėjai laikosi prie šoninių linijų taip, kad visi žaidėjai būtų tarp jų.

14. Kai puolančioji komanda praranda kamuolį (po metimo, netikslaus perdavimo ir t.t.) arba kai teisėjai užfiksuoja puolančiosios komandos žaidėjų klaidą (žingsniai, dvigubas, žaidėjas mesdamas įvartį peržengė vartų aikštelės liniją ir t. t.), aikštės teisėjas švilpuku turi nurodyti metimo kryptį ir gestu parodyti dėl ko sušvilpta, tačiau aikštės teisėjui yra svarbiau kuo greičiau pasiekti komandos, praradusios kamuolį, galinę vartų liniją, o kitas teisėjas „parduoda tą sprendimą“ parodydamas kodėl kamuolys buvo atimtas. Teisėjas stengiasi suktis per petį į aikštelės vidų, bėga šalia arba jei yra galimybė už šoninės linijos ir pasiekia savo vietą už galinės vartų linijos. Jis bėga pasukęs galvą į aikštę, kad galėtų kontroliuoti žaidėjų veiksmus. Jei vyksta greitas puolimas, jam reikia bėgti greičiau nei atakuojantys žaidėjai arba stabtelėti, kad tinkamai įvertintų taisyklių pažeidimus pasirenkant geriausią įmanomą matomumo lauką. Reikėtų vengti bėgti vienoje linijoje su žaidėjais. Tačiau vartų teisėjo pareiga laiku ir tinkamai užsiimti vietą prie besiginančios komandos vartų linijos, tuo metu antrasis teisėjas stebi kitus žaidėjus.

15. Jeigu žaidėjas mesdamas arba įmetęs įvartį susiduria su vartininku ir abu (arba vienas) parkrinta vartų aikštelėje, o kamuolys jau perduotas kontratakai, vartų teisėjas turi stebėti ar tarp jų nekilo konfliktas arba gal jiems reikia medicinos pagalbos. Įsitikinęs, kad jie gali tęsti rungtynes, vartų teisėjas bėga su žaidėjais į kitą aikštės pusę.

16. Jeigu puolėjas kamuoliu pataiko vartininkui į galvą ar kitaip jį sužeidžia ir teisėjas mato, kad vartininkas negali toliau žaisti, reikia nedelsiant sustabdyti žaidimą, kad sužeistąjam būtų suteikta medicinos pagalba. Taip daroma ir pavojingai susižeidus aikštės žaidėjui. Tačiau teisėjas turi būti įsitikinęs, kad susižeidimas pavojingas sveikatai, kad tai ne simuliacija.

17. Sustabdžius žaidimą arčiau susižeidusiojo esantis teisėjas stebi šį žaidėją, o antrasis teisėjas – kitus žaidėjus. Sustabdžius žaidimą dėl kitos priežasties (pavyzdžiui slidžios grindys, suplyšo vartų tinklas ir t.t.), vienas teisėjas rūpinasi pašalinti kliūtį o kitas stebi žaidėjus.

18. Paskyrus 7 metrų metimą teisėjai sekančiai užima vietas: prieš metimą abu atsistoja viduryje (maždaug per 3,5 metro) nuo 7 metrų linijos. Pagal tai kuria ranka žaidėjas mes baudinį, aikštės teisėjas atsistoja taip, kad žaidėjas jį matytų. Kai dėl žiūrovų keliamo triukšmo žaidėjai negirdi švilpuko, teisėjas dar ir gestu duoda ženklą mesti. Teisėjas pasielgtų negerai jeigu jis atsistotų už metančiojo nugaros, tuomet žaidėjas nematytų teisėjo gesto ir turėtų atsigręžti į jį, o paskui iš naujo susikaupti metimui. Teisėjas turi atsistoti šone ties 7 metrų linija, kad galėtų stebėti, ar taisyklingai atliekamas metimas (nebūtų peržengta ar metama pašokus). Antrasis teisėjas atsistoja prie vartų. Aikštės teisėjas duoda ženklą mesti tik tada, kai vartų teisėjas yra peržengęs galinę liniją.

19. Kai kurie aikštės teisėjai norėdami parodyti, kad jie viską stebi ir mato žaidimo metu, dairosi atgal į keitimo zoną (ar taisyklingai vyksta keitimas), į atsarginių suolą (ar ten tvarka). Svarbiausias aikštės teisėjo uždavinys – stebėti žaidimą, o keitimą kontroliuoja „staliukas“. Tvarką ant atsarginių suoliuko galima įvesti kai sustabdytas žaidimas arba per minutės pertraukėlę.

20. Teisėjai pramankštą turi atlikti salėje, kad žaidėjai ir komandų oficialūs asmenys matytų jog jie rimtai ruošiasi rungtynėms.

II. GESTAI

1. Teisėjai privalo tiksliai ir tvirtai duoti ženklą gestais, kurie patvirtinti PRC/IHF. Žaidėjai, treneriai ir žiūrovai turi matyti koks ir dėl ko priimtas teisėjų sprendimas.

2. Užfiksavęs klaidą, teisėjas turi nedelsdamas parodyti būsimo metimo kryptį ir klaidos pobūdį.

3. Bėgdamas ar eidamas teisėjas gestų nerodo. Sušvilpęs jis trumpai sustoja ir parodo atitinkamą gestą.

4. Teisėjai taip pat turi parodyti už ką pašalinamas žaidėjas. Tačiau jeigu yra skiriamas tik 7

metrų baudinys, bet žaidėjas iš aikštės nešalinamas, tai nusiženginio pobūdžio teisėjas neturi rodyti. Teisėjas tai vertina kaip įprastą taisyklių pažeidimą kovojant dėl kamuolio arba kaip bandymą metimo metu numušti kamuolį. Jeigu teisėjas parodo gestu stūmimą, griebimą už rankos ar panašiai, tai nusižengęs žaidėjas turi būti atitinkamai baudžiamas progresyvine nuobauda.

5. Jeigu teisėjas užfiksuoja pražangą ir kartu pašalina žaidėją iš aikštės, būtina nedelsiant parodyti kaip bus tęsiamas žaidimas, t.y. iš kurios vietos reikės atlikti laisvąjį metimą ar yra skiriamas 7 metrų metimas. Kai teisėjas neparodo, kad skiriamas 7 metrų metimas, besiginanti komanda kartais tyčia išsirikiuoja prie vartų aikštelės linijos ir tada teisėjas yra priverstas prašyti žaidėjus atitinkamai užimti pozicijas. Būna ir atvirkščiai kai dėl neaiškaus teisėjo gesto, žaidėjas su kamuoliu tyčia eina prie 7 metrų linijos, nors tuo tarpu teisėjas parodo, kad yra skiriamas 9 metrų laisvasis metimas. Atsitinka ir taip, kad besiginanti komanda sutinka, jog būtų atliekamas 7 metrų metimas, tačiau teisėjas rodo atlikti laisvą metimą nuo 9 metrų linijos ir besiginančiai komandai užimti vietą prie 6 metrų linijos.

6. Jeigu laisvasis metimas atliekamas ne nusiženginio vietoje, teisėjas tai privalo patikslinti prieš metimą, o ne po to, kai kamuolys jau išmestas. Kamuolio grąžinimas į reikalaujamą vietą trikdo žaidimo ritmą, kartu prarandamas ir žaidimo laikas. Atliekant metimą priešingoje aikštės pusėje reikia laikytis „tolerancijos trikampio“ principo. Šiuo atveju atliekant metimą leistina 3 metrų spinduliu nuo nusiženginio vietos paklaida, vėliau šis spindulys mažinamas, o atliekant metimą nuo 9 metrų linijos jokia tolerancija netaikoma.

7. Laisvąjį, šoninį, pradedamąjį ir 7 metrų metimus atliekantis žaidėjas turi liesti grindis viena ar abiem kojomis. Negalima leisti atlikti metimo žingsniuojant, bėgant, pašokus arba sėdint ant grindų (išskyrus laisvąjį metimą su sąlyga, kad sėdintis žaidėjas bent viena kojos pėda liečia grindis).

8. Jeigu paskyrus laisvąjį metimą, ypač atliekamą nuo 9 metrų linijos, besiginančios komandos žaidėjai nesilaiko 3 metrų atstumo taisyklės, teisėjas gestu tai primena tik vieną kartą. Šiam pažeidimui pasikartojus, arčiausiai prie atliekančio metimą esantis žaidėjas įspėjamas (geltonąja kortele), o tam pačiam žaidėjui pakartojus šios taisyklės pažeidimą, nusižengęs yra šalinamas 2 minutėms.

9. Kai kamuolys nuo besiginančios komandos žaidėjų išrieda už galinės linijos, jo įmetimą iš kampo reikia rodyti abiem rankomis. Kai neaišku kuriai komandai priklauso kamuolys gali būti duodamas signalas švilpuku ir nurodoma gestu kamuolio metimo kryptis.

10. Geltonąją kortelę žaidėjui reikia parodyti aiškiai, kad įspėjimą galėtų užrašyti sekretoriatas ir antrasis teisėjas. Paprastai kortelę žaidėjui parodo vienas teisėjas, kuris fiksuoja pražangą. Negalima rodyti kortelės žaidėjui, kuris stovi į teisėją nugara arba žaidėjui gulinčiam ant aikštelės. Visada kortelė rodoma žaidėjui iš „priekio“ apie 3 metrus atsumu iki nusižengusio žaidėjo. Nereikia

rodyti pirštais, kuriam numeriui parodyta kortelė. Visais atvejais teisėjas turi gauti atsakomąjį ženklą (pakeliama geltonoji kortelė) nuo sekretoriato staliuko ir tik po to galima tęsti rungtynes.

11. Tas pats atliekama kuomet yra šalinamas žaidėjas iš aikštės. Sekretoriatas turi aiškiai suprasti, kuris žaidėjas yra pašalinamas ir tai turi būti užfiksuota rungtynių protokole. Ypatingai reikia atkreipti dėmesį į tai, jeigu tuo pačiu metu yra atliekami žaidėjų keitimai. Tik gavus atsakomąjį ženklą iš sekretoriato bei palikus žaidėjui aikštę galima tęsti žaidimą. Jei iškilo neaiškumų, vienas teisėjas parodęs, kad sustabdomas žaidimo laikas, aiškinasi, o kitas stebi žaidėjus. Rungtynės tęsiamos tik viską išaiškinus.

12. Reikia nuolat jausti partnerį. Vienas kitam turi būti suprantami žvilgsniais ir judesiais. Aiškus turi būti ir teisėjų funkcijų pasiskirstymas. Teisėjai – tai dviejų žmonių komanda.

13. Jeigu partneris prie vartų sušvilpęs stovi vietoje vadinasi ir žaidimas liks vietoje. Tad aikštės teisėjui nedera bėgti į priekį ar daryti staigių judesių į priešingą pusę. Kūno kalbą abu partneriai turi suprasti. Apsigauti galima dėl vartų teisėjo judesio ar ėjimo aikštės link, kai jis nori parodyti laisvojo metimo vietą. Ją reikia parodyti tik gestu, stovint savo vietoje už galinės linijos.

14. Svarbu, kad teisėjai vienodai suvoktų žaidimą. Yra negerai kai aikštės teisėjas leidžia žaisti toliau (tai rodo jo išraiška), o vartų teisėjas įžvelgia pražangą ir ją fiksuoja švilpuku (kartais būdamas šalia partnerio) arba kai vienas teisėjas žaidėjų prašomas rungtynių nestabdo, o antrasis būdamas toliau nuo žaidėjų, prašymą patenkina. Dar blogiau kai aikštės teisėjas žaidėją įspėja žodžiu ar gestu, o vartų teisėjas parodo geltonąją kortelę.

15. Minutės pertraukėles (laiko stabdymą) reikia skirti tolygiai ir vienodai. Paskutinėmis rungtynių minutėmis nedaryti išimčių, nors žaidėjai to ir prašytų. Žaidimo laikas stabdomas tik tada, kai dėl kokių nors priežasčių (kamuolys atsidūrė tribūnoje, sugedo švieslentė, grindys pasidarė slidžios, sutriko apšvietimas, sunkiai susižeidė žaidėjas ir t.t.) negalima toliau tęsti žaidimo.

16. Parodęs, kad sustabdomas laikas ir tris kartus sušvilpęs, teisėjas turi pasižiūrėti į švieslentę ar sustabdytas laikrodis. Pratęsus žaidimą irgi reikia įsitikinti ar laikrodis įjungtas.

17. Stabdyti laiką reikia ir tada kai pašalinamas tos pačios komandos antras ar tolesnis žaidėjas, nes nesustabdžius laiko, eikvojamas pirmo pašalintojo žaidėjo bausmės laikas. Nesilaikant šio reikalavimo pirmasis pašalintas žaidėjas vietoj 2 minučių gali atlikti „bausmę“ 1minutę ir 45 sekundes ar dar mažiau.

18. Kada komanda žaidžiama pasyviai, teisėjai gestu turi parodyti, kad yra fiksuojamas „pasyvus komandos“ žaidimas. Fiksuoti „pasyvų žaidimą“ švilpuku teisėjas turi tada kai kamuolys perduodamas iš krašto atgal, o ne tada kai žaidėjas veržiasi vartų link arba meta į vartus. Svarbu ne perdavimų skaičius, o tai, kad teisėjai įsitikino jog nebandoma atakuoti arba mesti į vartus. Teisėjai turi suprasti, kad komandoms nesančioms aukšto meistriškumo (ypač vaikų amžiaus) turi būti suteikta didesnė laiko galimybė organizuoti komandos ataką.

19. Teisėjai turi mokėti tiksliai rodyti PRC/IHF gestus. Tai yra teisėjų bendravimo priemonė. Jeigu gestai rodomi teisingai, tai ir sudėtingose situacijose išvengiama nesusipratimų. Kai teisėjas su žaidėjais ir partneriu bendrauja tinkamai ir tvirtai (elegantiškai), tai patraukia visų dėmesį. Žaidėjai, treneriai ir žiūrovai turi žinoti kas vyksta arba įvyko aikštelėje, koks ir dėl ko priimtas toks teisėjų sprendimas. Norint įvaldyti gestikuliaciją reikia treniruotis. Tai galima atlikti prieš veidrodį.

III. SIGNALAI, ŠVILPIMO MODULIACIJA

1. Nepatariama vienodai švilpti kai fiksuojamos skirtingos pražangos. Švilpesys turi šiek tiek atitikti pražangos pobūdį, kad žiūrovai net nematydami žaidimo situacijos iš švilpimo garso galėtų suvokti dėl ko buvo duotas signalas. Kai nutraukiama kieta dvikova, skiriamas 7 metrų metimas, šalinama iš aikštės, duodamas aštrus/skardus signalas. Techninės klaidos, įvarčiai fiksuojami vidutinio stiprumo švilpuku. Pradėti žaidimui po įvarčio ar patikslinti žaidėjų padėčiai atliekant laisvąjį metimą duodamas trumpas, paprastas signalas.

2. Jeigu abu teisėjai sušvilpė vienu metu, tai vartų teisėjas turi palaukti koks bus partnerio sprendimas ir tik po to parodyti atitinkamą gestą. Pagal taisyklės 17:7 nuostatą kai abu teisėjai fiksuoja pažeidimą, tačiau abu teisėjai laikosi skirtingos nuomonės, tai po teisėjų trumpo pasitarimo priimamas bendras sprendimas. Jeigu dėl bendro sprendimo nepavyksta susitarti, pirmenybė teikiama aikštės teisėjo nuomonei. Time-out yra būtinas. Griežtai laikantis šios taisyklės, išvengiama priešingų sprendimų ir su jais susijusio teisėjų psichologinio nepasitenkinimo bei nepasitikėjimo savo jėgomis.

3. Kai rengiama pozicinė ataka vartų teisėjo pareiga kontroliuoti neturinčius kamuolio žaidėjus paprastai esančius prie vartų aikštelės linijos ir stebėti žaidimą savo zonoje. Vartų teisėjas neturi sutelkti dėmesio į žaidėjus su kamuoliu ir turi vengti fiksuoti pražangas aikštės teisėjo stebėjimo zonoje. Tai bloga paslauga partneriui, netolerantiškas poelgis jo atžvilgiu, kuris gali sukelti psichologinę nuoskaudą, nepasitenkinimą ir nepasitikėjimą savimi. Suprantama vartų teisėjas privalo padėti aikštės teisėjui kai šį užstoja žaidėjai ir savaime aišku kai žaidimas vyksta prie vartų aikštelės linijos.

4. Visais atvejais abiem teisėjams galioja tvirta taisyklė, kad signalas, fiksuojantis gynėjų neteisingus veiksmus duodamas tik įsitikinus, jog puolančioji komanda dėl tų veiksmų negalėjo pasinaudoti savo pranašumu ir įmesti įvarčio. Nubausti galima ir po metimo į vartus.

5. Signalą galima duoti tik aiškiai matant taisyklių pažeidimą. Negalima vadovautis nuojauta. Sprendimų priėmimas abejojant yra teisėjo silpnumo ženklas. Teisėjo signalai turi padėti žaidimui, o ne atvirkščiai. Negalima duoti signalo spaudžiant žiūrovams, treneriams ar žaidėjams.

6. Kartais teisėjai, norėdami pasirodyti esantys aktyvūs, dirbtinai ieško progos ką nors

nubausti ir šitaip „paimti komandas į savo rankas“. Tokio teisėjų elgesio ar dažno žaidimo stabdymo negalima laikyti tvarkos įvedimu. Gerai teisėjaujant signalai būna natūralūs, o patys teisėjai nepastebimi.

7. Leiskite žaisti, nepažeidinėkite taisyklės 13:6 kuri nurodo, kad besiginančiai komandai pažeidus taisykles teisėjai neturi skirti laisvojo metimo jei tai būtų nenaudinga puolančiajai komandai. Kitaip sakant, jeigu kamuolį turintis žaidėjas nenusižengia taisyklėms, jam reikia leisti tęsti žaidimą.

8. Labai dažnai švilpiama per anksti. Taip ir norisi pasakyti teisėjams – žaiskite kartu, suvokite žaidimą ir netrukdykite mesti įvartį žaidėjui ar atlikti perdavimą jo partneriui, esančiam patogioje padėtyje. Nestabdykite žaidimo dėl smulkmenų.

9. Dažnai teisėjai fiksuoja tik tai ką mato, bet neįvertina kas yra svarbiau. Pavyzdžiui – kamuolys skrieja į vartus, o tuo metu aidi vartų teisėjo švilpukas, fiksuojantis gynėjo prie linijos pražangą. Kamuolys atsiduria vartuose, tačiau įvartis neįskaitomas, nes prieš tai buvo teisėjo švilpukas ir skiriamas 9 metrų laisvasis metimas. Taigi nubaudžiama puolančioji komanda. Panašus atvejis yra kai žaidėjas su kamuoliu veržiasi prie vartų aikštelės linijos iš ji laikančių gynėjų, tačiau tuo metu aidi teisėjo švilpukas ir skiriamas laisvasis metimas ir baudžiamas gynėjas. Ir vėl paskubėta švilpti – nubausti buvo galima ir po metimo į vartus.

10. Kad teisėjui reikia numatyti galimas įvairiausias žaidimo situacijas rodo ir toks pavyzdys. Mestas į vartus kamuolys atšoka nuo virpsto ar vartininko ir jį pagauna prie linijos esantis puolančiosios komandos žaidėjas. Tuo metu kai kamuolys skrieja į aikštės pusę, pasigirsta teisėjo švilpukas, fiksuojantis gynėjo pražangą metimo metu. Sprendimas – 9 metrų laisvasis metimas. Ir šiuo atveju nereikėjo skubėti švilpti kadangi nebūtų padaryta klaida.

11. Kartais trys puolėjai atsiduria prieš vieną gynėją ir šis neleistinai stabdo vieną iš puolančiųjų. Tai pastebėjęs teisėjas sušvilpia ir pašalina gynėją iš aikštės. Ir vėl paskubėta nes šis teisėjo sprendimas neleido užbaigti atakos, o pašalinti prasižengusį žaidėją buvo galima ir po atakos pabaigimo.

12.Gana dažna tokia situacija kai puolėjas prie vartų aikštelės gauna kamuolį, o šalia esantis aktyviai besiginančios komandos gynėjas jį staiga sulaiko ir teisėjas sušvilpia. Toks teisėjo sprendimas aiškiai prieštarauja žaidimo suvokimo taisyklei, nes žaidėjui su kamuoliu atimama teisė padaryti tris žingsnius ar laikyti kamuolį 3 sekundes. Dėl per ankstyvo teisėjo švilpuko puolėjas prarado galimybę įmesti įvartį ir iš aikštės nebuvo pašalintas prasižengęs gynėjas.

IV. ŽAIDIMO POBŪDIS IR KITI NURODYMAI

1. Teisėjui labai svarbu perprasti žaidimo pobūdį ir atsižvelgti į jį. Teisėjai per pirmąsias

penkias minutes turi suprasti ir parodyti žaidėjams ir treneriams leistinas žaidimo ribas. Tais atvejais kai nusižengimo laipsnis yra tarp 40–60% ir iškilus abejonėms ar taikyti progresyvinę nuobaudą, sprendimas turėtų būti prasižengusio žaidėjo „naudai“. Teisėjas, naudodamasis įvairiomis įspėjimo galimybėmis, tokiomis kaip gestai, mimika, priėjimu ar greitu reagavimu, turi žaidėjui duoti aiškiai suprasti jog čia jis įžvelgia ribą tarp laisvojo metimo ir progresyvinės nuobaudos. Per šį „prisitaikymo laiką“ komandos turi suvokti nuobaudų didėjimo ribą, o žaidėjai ir teisėjai išvengti agresyvios konfrontacijos užuomazgų.

2. Progresyvinių ar griežtėjančių nuobaudų negalima forsuoti ar naudotis jomis banguotai. Per visas 60 žaidimo minučių turi būti išlaikyta aiški nuobaudų didėjimo sistema.

3. Tačiau teisėjai nuo pat rungtynių pradžios turi stabdyti neleistinus žaidėjų veiksmus bet yra klaidinga manyti, kad kuo daugiau žaidėjų pašalinama iš aikštės – tuo esąs geresnis teisėjavimas. Laikydamiesi nuoseklios teisėjavimo linijos ir vienodo individualaus poveikio teisėjai gali žaidimą tvirtai laikyti savo rankose.

4. Kai metamas 7 metrų baudinys reikia atkreipti dėmesį ne tik į tai ar kamuolys įlėkė į vartus ar ne. Aikštės teisėjas turi žiūrėti ar neperžengiama linija. Gana dažnai atraminė žaidėjo koja „nuslysta ant linijos“. Moterys kartais mesdamos pašoka ir abi žaidėjos kojos praranda kontaktą su aikšte kai kamuolys dar tebėra metikės rankoje. Taisyklės tai draudžia.

5. Ypatingą dėmesį teisėjai turi skirti žaidėjų veiksmams po metimo į vartus. Kai metama iš antros linijos dažnai nutinka netoleruotinų dalykų būtent tuomet, kuomet teisėjų žvilgsniai lydi kamuolį. Teisėjų dėmesio tokiais atvejais gali pritrūkti tokiems neleistiniems veiksmams:

a) gynėjas po metimo, stipriai pastumia į vartus atakavusį žaidėją;

b) atakuojantis žaidėjas po metimo, metančiaja ranka „užbaigia“ veiksmą, stipriai pataikydamas į gynėją.

Abiejų veiksmai prieštarauja taisyklėms ir gali traumuoti žaidėjus. Teisėjai privalo būti labai akylūs.

6. Susižeidus žaidėjui, kai teisėjas sustabdė žaidimo laiką ir parodė gestą Nr.16, įėjimas ar išėjimas į aikštelę leistinas ir ne per savo komandos keitimo liniją.

7. Pasigirdus nuo stalelio sekretoriaus ar laikininko tarpiniam švilpukui, teisėjas skiria „Time-out“, kadangi kažkas atsitiko. Rekomenduojama, kad tik vienas teisėjas prieitų prie stalelio, o kitas tuo tarpu stebėtų komandas. Jei abu teisėjai eina prie stalelio tai už jų nugarų gali atsitikti ir neleistini dalykai.

8. Jeigu žaidėjas įsibėgėja iš už išorinės šoninės linijos pusės, kad šoktų į vartų aikštelę ir turėtų iš to naudos, tuomet toks poelgis baudžiamas laisvu metimu.

9. Kai vartininkas, kuria nors kūno dalimi paliečia grindis už vartų aikštelės linijos, tai laikoma išėjimu iš vartų aikštelės. Tada vartininkui galioja aikštės žaidėjų žaidimo taisyklės. Jeigu vartininkas, kontroliuojantis kamuolį, žaidimo aikštėje koja ar kita kūno dalimi „įeina“ į vartų

aikštelę neprarasdamas kontakto su žaidimo aikšte, tai turi būti baudžiamas laisvuoju metimu.

10. Treneris įspėjamas tik tuo atveju, kai jis gestu arba žodžiais reaguoja į teisėjų sprendimą. Teisingiausia įspėti, trenerį kai jis akivaizdžiai ir nepagrįstai reaguoja į teisėjo aiškiai teisingą sprendimą. Patariame tai daryti kai yra sustabdytas žaidimas. Įspėjus arba parodžius geltoną kortelę treneriui, kurio komanda žaidė su kamuolių, kamuolys perduodamas jos varžovams.

11. Jeigu žaidėjas, padaręs klaidą, po švilpuko padeda kamuolį ant žemės, tačiau tarp savo kojų taip, kad varžovui neįmanoma tuoj pat kamuolį paimti ir kontratakuoti, tai toks veiksmas traktuojamas kaip nesportiškas elgesys ir atitinkamai baudžiamas.

12. Teisėjas iškart turi įrašyti į kortelę įspėjimą ar pašalinimą ir tik po to duoti signalą toliau tęsti žaidimą. Kitu atveju, kai rašančiojo dėmesys nukreiptas į kortelę, gali susidaryti situacija, kurią teisėjas turėjo matyti ir nedelsdams privalėjo priimti būtiną sprendimą.

13. Jeigu, pasibaigus kėlinio ar rungtynių laikui, atliekamas laisvasis metimas ir besiginančios komandos žaidėjas kamuolį atmuša koja, laisvasis metimas kartojamas. Žaidėjas, atmušęs kamuolį koja, baudžiamas progresyvine nuobauda už nesportišką elgesį.

14. Pasibaigus kėlinio arba rungtynių laikui, puolanti komanda turi teisę atlikti paskirtą 9 metrų laisvąjį metimą. Puolanti komanda turi teisę keisti tik metimą atliekantį žaidėją. Besiginanti komanda keitimų atlikti neleidžiama. Metančios komandos žaidėjas negali liesti, peržengti laisvo metimo linijos ar mesti darydamas žingsnį ar pašokus. Aikštės teisėjas prižiūri ir koreguoja metimo atlikimą, o vartų teisėjas fiksuoja ar kamuolys kirto vartų liniją ar ne.

15. Žaidėjas šoka virš vartų aikštelės, tikėdamasis gauti kamuolį „ore“ ir mesti jį į vartus. Tačiau jis kamuolio negauna (per vėlai arba iš viso neperduodamas kamuolys) ir nusileidžia į vartininko aikštelę. Tada teisėjas turi nedelsdamas švilpti ir fiksuoti sąmoningą įžengimą į vartų aikštelę.

16. Jeigu metančiam 7 metrų baudinį žaidėjui kamuolys išslysta iš rankų ir jį pagauna kitas žaidėjas būtina tuoj pat sušvilpti ir fiksuoti neteisingai atliktą 7 metrų baudinio metimą, skiriant laisvą metimą kitos komandos naudai.

17. Žaidėjo laikymas ir traukimas už aprangos (marškinių, kelnaičių) visuomet turi būti baudžiamas progresyvine nuobauda.

18. Teisėjas neturi liesti, stabdyti arba perduoti kamuolį žaidėjams. Įmetus įvartį paskutinę rungtynių sekundę, toliau yra galimi priekaištai teisėjui, jog jis padėjo komandai sutaupyti laiką arba sudarė galimybę anksčiau gauti kamuolį.

19. Vartų teisėjas turi stebėti ne tik gynėjų neleistinus veiksmus, bet ir puolančios komandos žaidėjų neteisingą žaidimą, tai užtvarų statymą laikant arba nustumiant gynėją, paruošiant vietą kitam puolančiam žaidėjui praeiti. Taip pat teisėjas turi sekti linijos žaidėjo veiksmus prieš jam gaunant arba gavus kamuolį, kad šis neįstumtų gynėjo į vartų aikštelę ir neleistinai atakuodamas dar

„uždirbtų“ 7 metrų baudinį.

20. Teisėjas yra ne tik klaidų fiksuotojas. Jis turi padėti žaisti ir daryti įtaką, kad žaidėjai vengtų rankiniui netinkančių veiksmų. Žinojimas kur yra kamuolys yra ne tas pats kas stebėjimas, kaip su kamuoliu žaidžiama, kaip dėl jo kovojama.

21. Prieš rungtynes būtina patikrinti ir įsitikinti ar žaidėjai neturi papuošalų (auskarų, grandinėlių, žiedų, plaukų sagčių ir kt.). Žaidėjai privalo šiuos daiktus nusiimti ir arba užklijuoti. Komandos žaidėjai turi dėvėti vienodą (spalvos ir dizaino) sportinę aprangą. Abiejų komandų spalvų ir dizaino deriniai turi aiškiai skirtis viena nuo kitos. Žaidėjai po sportine apranga gali dėvėti termo drabužius, tačiau jie privalo būti vienodos spalvos kaip ir sportinė apranga.

22. Tinklų vartuose būklę reikia tikrinti po to, kai komandos baigia pramankštą (metimus į vartus), o ne tada kai komandos jau pasiruošusios pradėti rungtynes.

23. Esant prie vartų arba kuomet yra vadinama „žaidybinė pauzė“ reikia patikrinti kuriems žaidėjams jau buvo parodytos geltonos kortelės, 2 minučių pašalinimai ir kiek kartų. Nepatogu, kai teisėjas rodo geltonąją kortelę, o žaidėjas eina iš aikštės pats nes jam jau prieš tai buvo parodyta geltona kortelė, o teisėjas nepažiūrėjo į savo užrašus ir iš karto nešalino žaidėjo 2 minutėms.

24. Jei žaidėjui parodytos·2 arba komandai 4 geltonos kortelės ir žaidimas yra nestabdomas, tai yra aiški teisėjo ir sekretoriato klaida (tai gali būti pretekstas raportui).

25. Jeigu iš aikštės pašalinamas vartininkas, tuomet jis ir dar vienas žaidėjas turi palikti aikštę ir tik po to į aikštę gali įeiti kitas vartininkas.

26. Aikštės žaidėjas (su vartininko uniforma) pakeitęs vartininką, kartu su kitais žaidėjai dalyvauja atakoje, tačiau kai jo komanda praranda kamuolį, pagrindinis vartininkas pasikeičia su kitu aikštės žaidėju ir stoja į vartus nes atsarginis vartininkas, atakavęs varžovo vartus, nespėjo pasikeisti. Tuomet rungtynės yra stabdomos ir 2 minučių pašalinimu baudžiamas pagrindinis vartininkas, kadangi jis nusižengė taisyklėms – aikštėje vienu metu negali būti 2-jų vartininkų.

27. Pašalintas žaidėjas turi išeiti iš aikštės pro keitimo zoną ir tik po to galima tęsti žaidimą. Ta pati situacija galioja ir po komandinio „Time-out“. Tik išėjus iš aikštės visiems (treneriams, atsarginiams žaidėjams, gydytojui) galima tęsti rungtynes.

Aikštės teisėjai, sekretoriatas ir rungtynių inspektorius rungtynių metu privalo būti „viena komanda“ – bendradarbiavimas yra pagrindas kvalifikuotam rungtynių pravedimui.